

Lilic se suprotstavlja Milosevicu oko strategije za vreme kosovske krize

Author: [IWPR](#)

[ICTY](#)

Dani 203-205

Razgovor izmedju Milosevica i nekadasnjeg predsednika Jugoslavije Zorana Lilica se zaostrio kada su otvorili temu odgovora Jugoslavije i Srbije na krizu na Kosovu i na NATO napade 1999-e godine. To je bila jedno od malobrojnih pitanja oko kojih su se sukobili nekadasnji kolege u toku trodnevnog Lilicevog svedocenja. Lilic je inace uglavnom povladjivao svom bivsem sefu (vidi izvestaj od 18. 06. 2003., "Milosevic demonstrira svoju moc u unakrsnom ispitivanju Lilica".)

U casu kada je svet postao svestan, 1998-e godine, da se situacija na Kosovu usijala, Lilic je zavrrio svoj mandat kao predsednik SRJ i izgubio je kandidaturu za mesto predsednika Srbije sa kog se Milosevic sklonio prethodne godine. Lilic je rekao na sudjenju da su Milosevic i njegova zena Mira Markovic onemogucili njegovu kandidaturu, preko kontrole drzavnih medija i partijskog rukovodstva i kroz "neregularnosti izbora." Uprkos tome, Lilic je ostao u SPS-u, i prihvatio se uloge zamenika premijera SRJ, na kojoj je ostao kroz celu kosovsku krizu.

Lilic nije ni u jednom casu rekao da je Milosevic pogresno (ili protupravno) radio, ali je izjavio da je veruje da je rat na Kosovu mogao da bude izbegut, ili znatno skracen, da je Milosevic samo poslusao njegove savete. Lilic je rekao da je on zastupao politiku "eliminacije" Oslobojilacke vojske Kosova rane 1998-e, kada je bila organizacijski i brojcano slaba. Lilic je smatrao da nakon toga trebaju da dodju na red razne mere kojima bi se stvorili uslovi za normalizaciju odnosa kosovskih Srba i Abanaca u svim drustvenm sferama. Svedok je izrazio zaljenje sto Milosevic nije prihvatio ni jednu njegovu sugestiju.

Kao zamenik premijera, Lilic je dva puta putovao na Kosovo, u maju i novembru 1998. U prvoj misiji mu je, navodno, sef Sluzbe bezbednosti Srbije Jovica Stanisic (koji je prosle nedelje uhapsen i izrucen u Hagu,) rekao da su neki pripadnici rezervnih policijskih jedinica bespravno oduzeli imovinu kosovskim Albancima. On je to preneo Milosevicu i Ministru untrasanjih poslova Srbije Vlajku Stojiljkovicu koji je, navodno, iznerviran uzviknuo da "na kraju trebaju da budu pobijeni svi Albanci." Stanisic je navodno jos rekao Lilicu da je nema koordinacije borbenih dejstava VJ i MUP-a na Kosovu i pozalio mu se da VJ ne pruza snagama MUP-a adekvatnu podrsku.

Odnos izmedju VJ i MUP-a je bilo i ustavno i prakticno pitanje u tom momentu, a i dalje je vazna tema na ovom sudjenju. U Ustavu SRJ koji je bio tada na snazi (u medjuvremenu je izmenjen) MUP je pod komandnom kontrolom VJ samo u vreme rata, pretnje ratom ili u toku vanrednog stanja. U svo drugo vreme VJ je bila zakonom ogranicena na operacije u uskom granicnom pojasu i duz linija komunikacija. Raniji svedoci su govorili o tome da su videli da su snage VJ i MUP-a zajedno cinile ratne zlocine i zlocine protiv covecnosti na raznim mestima i u razna vremena na Kosovu. Dokazi upucuju na zakljucak da je

MUP bio pod direktnom Milosevicevom komandom tokom rata na Kosovu, i da je bio formiran alternativni lanac komande, tako da je sef Generalstaba VJ Momcilo Perisic bio zaobidjen.

Tuzioci su medju dokaze uneli ostro pismo koe je 1998-e godine Perisic uputio Milosevicu, u kome ga je optuzio za povredu komandnog lanca VJ, za podredjivanje snaga VJ nekvalifikovanim komandantima, za ilegalno naredjenje da VJ opremi snage MUP-a vojnom opremom, za naredjivanje VJ da izvrsava neustavne zadatke, za stvaranje posebnog privatnog komandnog lanca za Gardijsku brigadu, i za unapredjivanje oficira bez obzira na zakon, princip ili kvalifikaciju. Ovo je znacajan dokaz u prilog nekoliko kljucnih navoda dela optuznice koji se odnosi na Kosovo.

Milosevic je na sudjenju popljuvao Perisicevo pismo, nazvao ga "imbecilnim" i "dimnom zavesom". Tvrdio je da Perisic pismo napisao zato sto se bavio spijunazom i trebalo mu je pokrice pred "tutorima iz inostranstva." Ovo nije bio prvi put da je Milosevic optuzio za spijunazu svoje nekadasnje bliske saradnike koji su pali iz milosti. Pre nego sto je izbacen iz MUP-a 1998-e godine, i Stanisic je optuzen da je obavestajac CIA-e. Lilic je sebi dozvolio da se nasmesi na tu optuzbu: "Ja bih licno uhapsio [Perisica] da je bio spijun." Citanjem pisma je otvoren sukob izmedju Milosevica i Lilica. "Tesko mogu da se slozim da je [pismo] samo dimna zavesa," rekao je svedok.

Ovo je vazna potvrda tacnosti Perisicevih navoda, s obzirom na to da dolazi od insajdera, i sudije ce to da uzmu u obzir kada budu procenjivali koliki znacaj da pridaju dokumentu. Naravno, potrebno je saslusati vise od Perisicevog licnog misljenja kada se bude analiziralo koji politicki potezi su bili u skladu sa ustavom, a koji nisu. U direktnom ispitivanju, Lilic je komentarisao specificne Perisiceve tvrdnje, i slozio se s njim da je Milosevic prekoracio zakonska ogranicenja svoje funkcije kada je poceo da komanduje Gardijskom brigadom -- koja je trebala da bude u iskljucivoj nadleznosti Vrhovnog veca odbrane, tela u kome su bili predsednici Srbije i Crne Gore i predsednik SRJ.

Milosevic je tvrdio da je imao ustavno pokrice za preuzimanje komande i tvrdio je da je jedinica imala mahom ceremonijalnu ulogu i da nije nikada upotrebljena za zastitu sefa drzave. Na sebi karakteristican nacin, Lilic se nije direktno suprotstavio Milosevicu (cije reci se ne smatraju dokazima jer nije on svedocio,) nego je rekao da je vojni princip jedinstva komande prekršen kada je uvedena posebna komandna linija za Gardijsku brigadu (tako je zaobisao pitanje ustavnosti) i rekao je da ne zna za sta je Gardijska jedinica upotrebljena, s obzirom na to da u tom casu vise nije bio clan Vrhovnog veca odbrane.

Lilic, koji nije strucnjak za ustavno pravo, je ipak upitan za objasnjenje Perisiceve tvrdnje da su u pitanju bila sistematska krsenja zakona. O pitanju prava predsednika da unapredjuje oficire, Lilic je rekao samo da su postojale "razlicite interpretacije" zakonskih dopustenja. Svakako je predsednik SRJ imao pravo da ceremonijalno unapredi svaku klasu diplomaca vojne akademije, i Vrhovno vece odbrane je moglo da unapredjuje generale, ali podrazumevalo se da ulogu u tome ima i sef Generalstaba vojske Jugoslavije.

Perisic se, medjutim, zalio da su oficiri unapredjivani bez njegovog znanja, cime su podrivani principi subordinacije i

jedinstva komande potrebni za efikasnost vojnih operacija (takodje i za utvrđivanje krivice odgovornosti za zlocine.) Milosevic, na sebi svojstven nacin, je tokom unakrsnog ispitivanja uzeo kao neospornu cinjenicu upravo ono sto je u celoj prici najvise sporno, i pitao je samo koje je to promocije Perisic smatrao spornima, s obzirom na to da je Vrhovno vece odbrane prihvatilo sve predloge sefa Generalstaba? Lilic: "Pretpostavljam da je [Perisic] imao na umu unapredjenja i premestaje o kojima Vrhovno vece odbrane nije nista znalo." Milosevic je pitao da li je bilo i takvih, tajnih unapredjivanja, a Lilic je odgovorio da ih nije bilo za vreme njegovog mandata. Lilic smatra da je Perisic zahtevao da se na Kosovu proglasi vanredno stanje 1998-e godine, sa cime se Lilic slagao jer bi tako upotreba vojske za policijske svrhe dobila pravno pokrice. Lilic je rekao Sudu da je stanje na Kosovu 1998, "imalo sve karakteristike" vanrednog stanja, a da samo nije bilo tako nazvano. Na pitanje zasto Milosevic nije proglasio vanredno stanje, Lilic je ponudio dva nejasna, ali zanimljiva objasnjenja: (1) Milosevicev politicki odnos sa kosovskim Srbima, i (2) mogusnost da se objava vanrednog stanja lose odrazi na medjunarodne politicke pregovore. Ni jednu od ovih ideja nije razlozio. Milosevic nije oklevao da sam objasni odluku, i u nadrealisticnom momentu ovog i inace nadrealisticnog sudjenja je izjavio da bi vanredno stanje stvorilo uslove za krsenje gradjanskih prava Kosovara.

Sud je zatražio da kao svedok bude pozvan i strucnjak za ustavno pravo SRJ, koji bi analizirao ustavnost saradnje izmedju VJ i MUP-a na Kosovu. Tuzilac Dzeferi Najs (Geoffrey Nice) se slozio, ali je rekao da se najeminentniji strucnjaci za ustavno pravo u regionu ne usudjuju da javno svedoce o ovim temama (sto je upozorenje kako je nesigurna vladavina prava na Balkanu!) On je takodje potsetio sudije da bi o ovoj temi mogao da govori nekadasnji sudija Ustavnog suda dr. Ivan Kristan. Sud je nedavno odlucio da izuzme delove njegovog svedocenja jer su ocenili da on nije "dovoljno nezainteresovan", odnosno da mozda nije do kraja objektivan kada se adi o ovim temama (vidi CIJ izvestaj on 23. 05. 2003.) Jasno je i bez svedocenja eksprata za ustavno pravo da je general Perisic smatrao da je protu-pravno ucesce njegovih trupa u akcijama zajedno sa jedinicama MUP-a. "Naredili ste mi da opremim MUP," napisao je Perisic Milosevicu. "Vi nemate pravo da mi to naredite, a ja nemam pravo da naredjenje izvršim." [svi prevodi su dvostruki, sa srpsko-hrvatskog na engleski, a opet na s-h, prim.prev.]

Milosevic je insistirao da je ponasanje VJ bilo unutar pravnih granica, iako nije bilo proglašeno vanredno stanje, a ni ratno stanje. Iskoristio je priliku da procita prirucnik za vojnike iz tog vremena u kome su vojnici upozoreni da je njihova odgovornost da stite ratne zarobljenike, zene i decu. Na optuzbu da je vojska opremala policiju, indignirano je rekao da je to bila "tehnicka oprema," koja VJ vise nije bila potrebna i da je bilo logicko da se to prepusti MUP-u radi zastite zivota. Isto tako je rekao da su, "naravno", neke jedinice MUP-a bile smestene u kasarnama, da bi ih se zastitilo od napada terorista. Nakon sto smo videli kako je Milosevic reagovao na Perisicevo pismo, jasno je da bi neko trebao da ga potseti da nece moci da dokaze ustavnost akcija VJ tako ste ce da tvrdi da su bile legalne.

Vaznije od Lilicevih odgovora na konkrenta pitanja su dokumenti -- ukljucujuci Perisicevo pismo -- koji su uneti medju dokaze dok je on svedocio. Njegova frustracija Milosevicevim odgovorom na krizu na Kosovu je

interesantan pokazatelj kakva je bila atmosfera medju srpskim i jugoslavenskim rukovodiocima u to vreme. Lilic je insistirao da politicari nisu nikada planirali nelegalne napade na Kosovo (ni drugde,) i da su Milosevic i njegovi saradnici insistirali na postovaju medjunarodnog humanitarnog prava. Istovremeno, medjutim, je govorio o detaljnim izvestajima koje je direktno ili u pisanom obliku podnosio Milosevicu nakon svojih poseta Kosovu, i svedocio je da je Milosevic dobijao informacije o dogadjajima na terenu od sluzbi drzavne bezbednosti i javne bezbednosti MUP-a, od VJ i od civilnih predstavnika vlasti. Ovo je u suprotnosti sa Milosevicevom ranijom tvrdnjom da on kao predsednik nije mogao da zna detalje o dogadjanja na terenu.

Na sastanku posle jedne takve misije 1998-e godine, Lilic je rekao Ministru unutrarnjih poslova Stojiljkovicu: "jednog dana cemo mi, nasa deca i deca nase dece da se stidimo sto smo Srbi" zbog toga sta rade neki pripadnici rezervnih jedinica MUP-a Srbije. Lilic je na slican nacin odgovorio na jos dve Miloseviceve tvrdnje. Milosevic je rekao da je on bio prihvatio plan da se zaustavi NATO bombardovanje koje su na samom pocetku napada NATO-a dogovorili Lilic, kao njegov posebni izaslanik, i nekadasnji nemacki kancelar Helmut Kol (Helmut Kohl.) Sudije ce mozda da smatraju vaznim, a mozda ne, to sto je izgleda postojao nacin da se zaustavi konflikt, ali ga Milosevic nije iskoristio.

Za Milosevica je znacajno sto je ta epizoda ocigledno posebno bolna Lilicu. Uodgovoru na drugi put ponovljenu Milosevicevu tvrdnju da je on prihvatio Lilicev savet, ovaj je rekao: "Molim Vas, prekinite da govorte da ste se slozili sa mojim predlogom." Lilic je bio jos direktniji kada je Milosevic tvrdio da je ucinio najbolje moguće da zaustavi sukobe na Kosovu i da zastiti inrterese tamosnjih Srba. Lilicev komentar je bio: "Sada ima vise Srba u Hagu nego sto ih je ostalo na Kosovu."

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Focus: [Coalition for International Justice \(CIJ\) Trial Reports Archive \(Bos-Hrv-Srp\)](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/lilic-se-supotstavlja-milosevicu-oko>